

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООЦІНКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Д.В. Співак

*аспірант кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
sdmytro93@ukr.net*

Співак Д.В. Динаміка розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників. У статті висвітлено результати емпіричного вивчення динаміки розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників упродовж їх навчання у закладах вищої освіти. Подано авторське розуміння феномена «професійна самооцінка майбутніх соціальних працівників», що презентує значущість, якої вони надають своїм професійно важливим якостям і вмінням у процесі їх професійного навчання. Презентовано методику дослідження професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників у модифікації автора. Емпірично встановлено позитивну, проте недостатню динаміку розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників упродовж їх навчання у закладах вищої освіти. Одержані результати є важливими для розробки ефективного психологічного супроводу розвитку професійної самооцінки, як основного конструкту професійної «Я-концепції» майбутніх соціальних працівників у процесі їх професійного навчання.

Ключові слова: професійна самооцінка, розвиток, динаміка, майбутні соціальні працівники, студенти, заклади вищої освіти.

Spivak, D.V. Dynamics of professional self-esteem development of future social workers. The article presents the results of an empirical study of the dynamics of the dynamics of professional self-esteem development of future social workers during their professional training in higher education institutions. The author's understanding of the phenomenon of «professional self-esteem of future social workers» is given. The professional self-esteem of future social workers represents the importance they attach to their professionally relevant qualities and skills in the process during their professional training. The dynamics of professional self-esteem development of future social workers determined by the significant other's estimates their personal estimates of their own activities as well as the degree of coincidence of real and ideal representations of your self as a specialist in this field during professional training. The author's modification method of study of professional self-esteem of future specialists of social work's sphere described. The features of changing professional self-esteem in future social workers during their professional training revealed. We established empirically a positive but insufficient dynamics of professional self-esteem development of future social workers during their professional training in higher education institutions. The number of students of the specialty «social work» with a high and low levels professional self-esteem remains rather large until the end of professional training. The results obtained are important for the foundation of effective psychological support of professional self-esteem development as the main construct of the professional «I-concept» of future social workers in the process of their professional training.

Keywords: professional self-esteem, development, dynamics, future social workers, students, institutions of higher education.

Постановка проблеми. В сучасних умовах інтегрування України до Європейського простору, інтенсифікації міграційних процесів, трансформацій у суспільно-політичній і соціально-економічній сферах держави, які зумовлюють певний вплив на життєдіяльність її громадян, підвищується потреба у наданні соціальних послуг тим, хто їх потребує. В державному законі «Про соціальні послуги» декларується необхідність проведення соціальними працівниками психологічних, реабілітаційних й інших заходів для поліпшення чи відновлення життєдіяльності людей, які потребують професійної допомоги. В Законах України «Про освіту» і «Про вищу освіту» наголошується на значущості підготовки висококваліфікованих фахівців із гармонійною професійною «Я-концепцією» впродовж їх навчання у закладах вищої освіти. Тому вивчення розвитку професійної «Я-концепції» майбутніх соціальних працівників упродовж їх навчання і розробка ефективного психологічного супроводу цього процесу є нагальними завданнями вітчизняної психологічної науки і практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений теоретичний аналіз останніх наукових досліджень і публікацій українських психологів засвідчив, що вони вивчали лише окремі аспекти проблематики розвитку професійної самосвідомості майбутніх фахівців сфери соціальної роботи.

Становлення відповідальності майбутніх соціальних працівників, що є важливою якістю особистості фахівця із соціальної роботи, досліджувала О. П. Патинок [7]. Психолог емпірично зафіксувала поступове, проте незначне збільшення кількості майбутніх соціальних працівників із високим рівнем розвитку відповідальності впродовж їх професійного навчання. За результатами її дослідження, лише майже половина студентів-четвертокурсників, майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи, характеризуються цим рівнем. Науковець визначила, що психологічними чинниками зафіксованих змін є: підвищення рівня розвитку особистої відповідальності, стабільність самооцінки, зростання інтернальності суб'єктивного контролю і професійної спрямованості студентів з кожним наступним роком їх навчання у закладах вищої освіти [там само].

Отже, об'єктом наукового інтересу О. П. Патинок виступала динаміка становлення відповідальності майбутніх соціальних працівників упродовж їх професійного навчання та основні психологічні чинники цього процесу.

Особливості й чинники розвитку «Я-концепції» особистості майбутніх соціальних працівників упродовж їх професійного навчання у закладах вищої освіти були предметом наукового дослідження Н. М. Бамбурак [2]. Психолог емпірично виявила, що професійне навчання сприяє розвитку в студентів перших-п'ятих курсів спеціальності «Соціальна робота» позитивної комунікативної установки й соціально-психологічних орієнтацій, інтернального суб'єктивного контролю. Вона встановила недостатнє збільшення кількості досліджуваних із середнім, високим і дуже високим рівнями розвитку цих утворень від першого до останнього року їх професійного навчання. У зв'язку з цим науковець запропонувала та апробувала комплексну технологію розвитку «Я-концепції» особистості майбутніх соціальних працівників у процесі їх професійного навчання. До такого комплексу ввійшли різні освітні технології, систематичне застосування яких в освітньому процесі сприяло підвищенню рівнів позитивної комунікативної установки, позитивних соціально-психологічних орієнтацій та інтернального суб'єктивного контролю у студентів експериментальної групи [там само].

Отож, Н. М. Бамбурак вивчала особливості розвитку окремих складників самосвідомості та особистості майбутніх працівників сфери соціальної роботи впродовж їх професійного навчання у закладах вищої освіти. А саме – суб'єктивного контролю, ціннісних орієнтацій і комунікативної установки.

Публікацію О. В. Алпатової [1] було присвячено доведенню необхідності систематичного застосування викладачами закладів вищої освіти сучасних інтерактивних освітніх і розвивальних технологій у процесі теоретичного і практичного навчання майбутніх соціальних працівників із метою формування їх психологічної готовності до професійної діяльності.

В публікації А. Львовичкіної та Л. Лютої [5] розкрито результати емпіричного вивчення динаміки становлення соціальної активності майбутніх соціальних працівників упродовж їх професійного навчання в закладах вищої освіти. Психолог і соціолог переконливо довели, що рівень розвитку цієї важливої компетенції соціальних працівників підвищується у спеціально створених умовах освітнього процесу. За їх позицією, до цих умов належить вивчення студентами спеціальності «Соціальна робота» таких навчальних дисциплін теоретико-практичного спрямування, як: «Теоретичні та практичні основи організації волонтерської діяльності», «Мережева організація соціальної роботи», «Організація соціальної роботи у громаді» й «Соціальна екологія та екологічна психологія», а також участь студентів у різних соціальних проектах.

На нашу думку, одержані О. В. Алпатовою, А. Львовичкіною та Л. Лютою результати є важливими для розробки ефективних психолого-педагогічних технологій розвитку окремих конструктів професійної «Я-концепції» майбутніх соціальних працівників у процесі їх професійного навчання.

Загалом проведений теоретичний аналіз засвідчив, що сучасні вітчизняні психологи досліджували лише окремі аспекти процесу розвитку професійної самосвідомості та «Я-концепції» майбутніх соціальних працівників упродовж їх навчання. За межами їх наукового інтересу залишилося питання про динаміку розвитку професійної самооцінки майбутніх працівників сфери соціальної роботи впродовж їх професійного навчання у закладах вищої освіти.

Метою дослідження стало емпіричне визначення динаміки розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників упродовж їх навчання у закладах вищої освіти.

Досягненню поставленої мети сприяло вирішення таких завдань: 1) визначення сутності феномена «професійна самооцінка»; 2) емпіричне дослідження динаміки розвитку професійної

самооцінки студентів перших-четвертих курсів освітньо-професійного рівня «бакалавр» і першого курсу освітньо-професійного рівня «магістр» упродовж їх професійного навчання у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. З огляду на визначення понять «самооцінка» [3, с. 485-486] і «професійна самооцінка» [8, с. 289], професійна самооцінка майбутнього соціального працівника трактується нами як стрижневий, відносно стійкий конструкт його професійної «Я-концепції», що презентує значущість, якої він надає власним професійно важливим якостям і вмінням у процесі професійного навчання. Основний вплив на розвиток професійної самооцінки майбутніх працівників сфери соціальної роботи зумовлюють їх особисті оцінки власної діяльності, ступінь збігу реальних та ідеальних уявлень про себе як фахівця цієї сфери на етапі професійного навчання й оцінки значущих інших.

Для досягнення поставленої мети і вирішення визначених завдань, які спрямовувалися на виявлення динаміки розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників упродовж їх професійного навчання у закладах вищої освіти, застосовувалася методика «Дослідження самооцінки особистості» [6], що була незначною мірою нами модифікована.

У модифікованому варіанті методики використовувалися професійно значущі якості соціального працівника. Перелік цих якостей презентовано у професіограмі соціального працівника [4]. Результати, що були одержані після повторного застосування модифікованої методики, підтвердили їх стійкість і надійність методики.

В інструкції до методики респондентам спочатку пропонувалося уважно прочитати і проаналізувати поданий перелік якостей, зважаючи на їх професійну значущість для соціального працівника.

Поданий у методиці перелік складався з таких якостей: відповідальність, оптимізм, поступливість, ентузіазм, сором'язливість, безпечність, чуйність, енергійність, ретельність, ввічливість, чесність, життєрадісність, оптимізм, вдумливість, тактовність, спритність, рішучість, уважність, доброзичливість, виваженість, обережність, енергійність, активність, терпимість, совісність, ерудованість, справедливість, співчутливість, професійна компетентність, старанність, альтруїзм, сміливість, толерантність, відвертість, скрупульозність, добросовісність, комунікабельність, організованість, щирість, наполегливість, цілеспрямованість, високоморальність, гуманність, рішучість, пунктуальність, наполегливість, доброта, стриманість, відданість справі, неупередженість, принциповість, дисциплінованість, працьовитість, освіченість, красномовність, емоційна стійкість, спостережливість, прагнення самопізнання, прагнення самовдосконалення, охайність, самовладання, стресостійкість, адаптованість.

Після уважного розгляду всіх якостей, респондентам потрібно було вибрати з них 20 таких, які, на їх думку, є найважливішими для соціального працівника як професіонала. Вибрані якості вони записували у стовпець «Якості соціального працівника-професіонала», що розміщувався в центральній частині бланку для відповідей.

Наступний етап виконання інструкції до методики полягав у тому, що досліджувані мали проранжувати вибрані якості, зважаючи на належність цих якостей особисто їм. Для кожної якості можна було використати лише одну оцінку, від 1 до 20. Оцінку 1 одержувала якість, що притаманна респондентові найменшою мірою. Оцінку 2 – дещо більшою, натомість оцінку 20 – найбільшою. В процесі виконання цього етапу, підкреслювалося, що жодна оцінка не могла повторюватися. Результати цього ранжування записувалися в стовпець «Я» бланку для відповідей, що розміщувався зліва від центрального.

Останній етап виконання інструкції передбачав ранжування вибраних якостей, із огляду на їх належність соціальному працівникові – професіоналу. Ранжування проводилося подібним чином до вище описаного. Для кожної якості застосовувалася лише одна оцінка, від 1 до 20. Оцінку 1 одержувала якість, що властива професіоналу сфери соціальної роботи найменшою мірою. Оцінку 2 – дещо більшою, оцінку 20 – найбільшою. Оцінки також не можна було повторювати. Результати ранжування на цьому етапі фіксувалися в стовпці «Еталон» бланку для відповідей, що містився справа від центрального.

Для обробки одержаних результатів використовувалися такі методи математичної статистики: коефіцієнт рангової кореляції Ч. Спірмена і критерій ϕ^* -кутове перетворення Р. Фішера [9].

Емпіричне дослідження динаміки розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників проводилося на базі закладів вищої освіти міст Київ, Кам'янець-Подільський, Рівне і Бердянськ упродовж 2017-2018 навчального року. В дослідженні взяли участь 386 студентів різних освітньо-професійних рівнів. Із них – 76 студентів першого, 88 – другого, 75 – третього, 72 – четвертого курсів освітньо-професійного рівня «бакалавр» і 75 – першого курсу освітньо-професійного рівня «магістр». Вік досліджуваних – від 17 до 23 років.

Одержані результати емпіричного вивчення динаміки розвитку професійної самооцінки студентів закладів вищої освіти, майбутніх працівників сфери соціальної роботи для унаочнення подано на рис. 1.

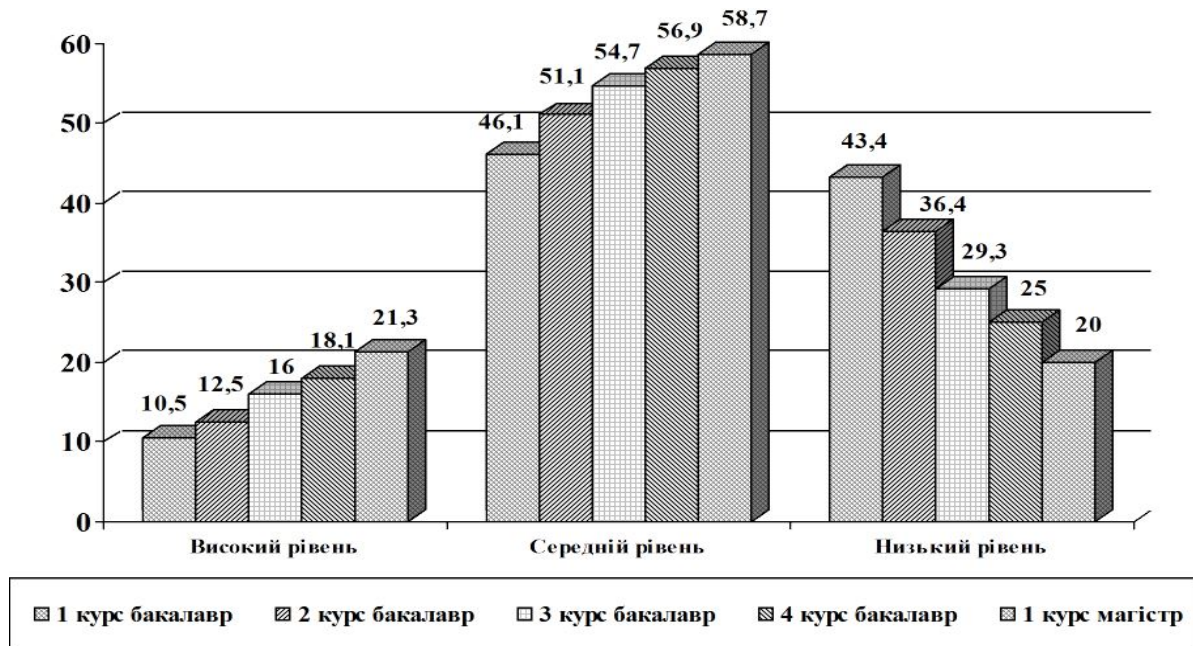

Рис. 1. Динаміка розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників (%)

Як видно з рис. 1, упродовж професійного навчання в закладах вищої освіти за спеціальністю «Соціальна робота» певною мірою збільшується кількість студентів із високим і середнім і зменшується – із низьким рівнем професійної самооцінки. Високий рівень професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників презентується у збігах багатьох професійно значущих якостей у їх реальному та ідеальному професійному образі «Я». Середній рівень професійної самооцінки – у збігах середньої кількості таких якостей, низький – невеликої. Статистична значущість змін професійної самооцінки студентів від кожного попереднього до наступного року їх навчання визначалася за допомогою критерію F^* -кутового перетворення Р. Фішера.

Емпірично встановлено, що від першого до другого курсів навчання кількість студентів із високим рівнем професійної самооцінки стає більшою на 2 %, із середнім – на 5 % та з низьким – меншою на 7 % ($F^* = 0,639$). Думаємо, що виявлені статистично незначущі зміни у професійній самооцінці студентів, які відбуваються впродовж першого року їх навчання, передусім пов'язані з вивченням на початковому етапі професійного навчання багатьох загальнонаукових навчальних дисциплін і небагатьох професійно спрямованих. А також – із невисокою значущістю та актуальністю професійної ідентичності майбутніх соціальних працівників у перший рік їх професійного навчання. Відзначимо, цей чинник був емпірично виявлений нами раніше [10].

Від другого до третього курсів навчання кількість студентів із високим рівнем професійної самооцінки збільшується на 3.5 %, із середнім – на 3.6 % та з низьким – зменшується на 7.1 %. Встановлена позитивна динаміка розвитку професійної самооцінки майбутніх соціальних працівників у цей період їх навчання виявилася статистично незначущою ($F^* = 0,458$).

Вважаємо, що така динаміка може зумовлюватися, як не дуже високою значущістю й актуальністю професійної ідентичності для багатьох із них, так і кризою професійного вибору [там само].

Виявлено, що від третього до четвертого курсів навчання кількість студентів із високим рівнем професійної самооцінки збільшується на 3.5 %, із середнім – на 3.6 % та з низьким – зменшується на 7.1 %. Визначена позитивна динаміка розвитку професійної самооцінки майбутніх фахівців сфери соціальної роботи є статистично незначущою ($\phi^* = 0,267$).

Порівняно зі студентами перших-четвертих курсів освітньо-професійного рівня «бакалавр», на першому курсі рівня «магістр» кількість майбутніх соціальних працівників із високим рівнем професійної самооцінки (21,3 %) та середнім (58,7 %) більша, з низьким (20 %) – менша.

Така динаміка, як і попередньо встановлена, може пов'язуватися з позитивними змінами, які відбуваються у професійній ідентичності дещо більшої кількості студентів до закінчення четвертого року їх навчання у закладах вищої освіти [там само].

Загалом емпірично зафіксовано позитивну, проте недостатню динаміку розвитку професійної самооцінки майбутніх працівників сфери соціальної роботи впродовж їх професійного навчання у закладах вищої освіти. До закінчення професійного навчання кількість студентів із високим і низьким рівнями професійної самооцінки залишається досить великою. Одержані результати засвідчують необхідність розробки і впровадження в освітній процес закладів вищої освіти ефективного психологічного супроводу розвитку професійної самооцінки, як центрального конструкту професійної «Я-концепції» майбутніх соціальних працівників.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, професійна самооцінка майбутніх соціальних працівників презентує значущість, якої вони надають своїм професійно значущим якостям і вмінням у процесі їх професійного навчання. Динаміка розвитку професійної самооцінки майбутніх працівників сфери соціальної роботи зумовлюється оцінками значущих інших, їх особистими оцінками власної діяльності, а також ступенем збігу реальних й ідеальних уявлень про себе як фахівця цієї сфери впродовж професійного навчання. Емпірично встановлено позитивну, проте недостатню динаміку розвитку професійної самооцінки студентів спеціальності «Соціальна робота» впродовж їх навчання у закладах вищої освіти.

Перспективною для подальших наукових досліджень вважаємо розробку ефективного психологічного супроводу розвитку основних конструктів професійної «Я-концепції» майбутніх соціальних працівників (професійного образу «Я», професійної самооцінки, професійного самоставлення, професійної ідентичності, професійної саморегуляції) в процесі їх професійного навчання.

Література

1. Алпатова О.В. Особливості процесу формування психологічної готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності / О.В.Алпатова // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2013. – Вип.1-2. – С. 169-176.
2. Бамбурак Н. М. Розвиток Я-концепції особистості майбутнього соціального працівника у вищому навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Н. М. Бамбурак. – Хмельницький, 2010. – 20 с.
3. Большой психологический словарь / [сост. и общ. ред. Б. Мещеряков, В. Зинченко]. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 672 с.
4. Карпенко О. Г. Соціальний працівник : деякі аспекти професійної підготовки / О. Г. Карпенко. – К. : Державний інститут розвитку сім'ї та молоді, 2007. – 144 с.
5. Львовичкіна А. Психологія формування соціальної активності майбутніх соціальних працівників / А. Львовичкіна, Л. Люта // Наука і освіта. – 2018. – Вип. 5-6. – С. 31-38.
6. Пашукова Т. І. Практикум із загальної психології / Т. І. Пашукова, А. І. Допіра, Г. В. Дьяконов. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 204 с.
7. Патинок О. П. Становлення відповідальності як професійно значущої якості соціального працівника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. П. Патинок. – К., 2008. – 21 с.
8. Психология человека от рождения до смерти. Полный курс психологии развития / под ред. А. А. Реана. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. – С. 289.
9. Руденко В. М. Математичні методи в психології / В. М. Руденко, Н. М. Руденко. – К. : Академвидав, 2009. – 384 с.
10. Співак Д. В. Динаміка розвитку професійної ідентичності майбутніх соціальних працівників / Д. В. Співак // Наукові записки Нац-го ун-ту «Острозька академія». Серія «Психологія». – 2016. – Вип. 4. – С. 177-187.

References translated and transliterated

1. Alpatova O. V. Osoblivosti procesu formuvannya psihologichnoї gotovnosti majbutnih social'nih pracivnikiv do profesijnoї dij'al'nosti [Features of formation process of psychological readiness of future social workers to professional activity] / O. V. Alpatova // Social'na robota v Ukraїni : teorija i praktika. – 2013. – Vip. 1-2. –S. 169-176.

2. Bamburak N. M. Rozvitok Ja-koncepcii osobistosti majbutn'ogo social'nogo pracivnika u vishhomu navchal'nomu zakladi [Development of personality's self-concept of future social worker] : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / N. M. Bamburak. – Hmel'nic'kij, 2010. – 20 s.
3. Bol'shoj psihologicheskij slovar' [Big psychological dictionary] / [sost. i obshh. red. B. Meshherjakov, V. Zinchenko]. – Spb. : Prajm-EVROZNAK, 2003. – 672 s.
4. Karpenko O. G. Social'nij pracivnik : dejaki aspekti profesijnoi pidgotovki [Social worker : some aspects of professional training] / O. G. Karpenko. – K. : Derzhavnij institut rozvitku sim'i ta molodi, 2007. – 144 s.
5. L'ovochkina A. Psihologija formuvannja social'noi aktivnosti majbutnih social'nih pracivnikov [Psychology of future social workers' social activity formation] / A. L'ovochkina, L. Ljuta // Nauka i osvita. – 2018. – Vip. 5-6. – S. 31-38.
6. Pashukova T. I. Praktykum iz zahalnoi psykhologii [Workshop on General Psychology] / T. I. Pashukova, A. I. Dopira, H. V. Diakonov. – K. : T-vo «Znannia», KOO, 2000. – 204 s.
7. Patinok O. P. Stanovlennja vidpovidal'nosti jak profesijno znachushhoi jakosti social'nogo pracivnika [Formation of responsibility as professional significant quality of social worker] : avtoref. dis. na zdobuttja nauk. stupenja kand. psihol. nauk : spec. 19.00.07 «Pedagogichna ta vikova psihologija» / O. P. Patinok. – K., 2008. – 21 s.
8. Psihologija cheloveka ot rozhdenija do smerti. Polnyj kurs psihologii razvitija [Human psychology from birth to death. Full course of developmental psychology] / pod red. A. A. Reana. – Spb. : Prajm-EVROZNAK, 2005. – S. 289.
9. Rudenko V. M. Matematichni metodi v psihologii [Mathematical Methods of Psychology] / V. M. Rudenko, N. M. Rudenko. – K. : Akademvidav, 2009. – 384 s.
10. Spivak D. V. Dinamika rozvitku profesijnoi identichnosti majbutnih social'nih pracivnikov [Dynamics of Professional Identity Development of Future Social Workers] / D. V. Spivak // Naukovi zapiski Nac-go un-tu «Ostroz'ka akademija». Serija «Psihologija». – 2016. – Vip. 4. – S. 177-187.

УДК 159. 923. 2

orcid.org/0000-0002-3653-5432

doi.org/10.26661/2310-4368-2018-2-14-21

РОЗВИТОК ПОЗИТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ З «ЕТНОПСИХОЛОГІЇ»

Л.М. Співак

доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри теоретичної та консультативної психології

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

lubov_spivak@ukr.net

Співак Л.М. Розвиток позитивної національної ідентичності студентської молоді на навчальних заняттях з «Етнопсихології». Статтю присвячено психолого-педагогічним технологіям розвитку позитивної національної ідентичності в студентів закладів вищої освіти, що можуть застосовуватися викладачами на навчальних заняттях з «Етнопсихології». Розкрито психологічну сутність феномена «національна ідентичність особистості» та його структуру. Висвітлено зміст позитивної національної ідентичності особистості. Визначено соціальні й психологічні чинники та психологічні механізми розвитку національної ідентичності в студентській молоді. Констатовано, що розвиток позитивної національної самосвідомості студентів доцільно інтенсифікувати в освітньому процесі вітчизняних закладів вищої освіти. Передусім – на навчальних заняттях з етнопсихології. Охарактеризовано сучасні психолого-педагогічні технології розвитку позитивної національної ідентичності в студентській молоді на навчальних заняттях з «Етнопсихології» та методичні аспекти їх застосування викладачами закладів вищої освіти.

Ключові слова: позитивна національна ідентичність, психолого-педагогічні технології, етнопсихологія, освітній процес, студентська молодь, заклади вищої освіти.

Spivak, L.M. Development of a positive national identity of student's youth during the training courses on «Ethnopsychology». The article presented a psychological essence and structure of the phenomenon of «personality's national identity». The national identity is a cognitive and emotional awareness of personality as a representative and subject of a certain nation with such differentiating features as a language, history, culture, customs and traditions, religion, territory, national character. The structure of national identity includes cognitive affective and affective components. The content of personality's positive national identity revealed. This content appears in positive attitude of the personality towards the representatives of his/her nation and tolerant attitude of the personality towards the representatives of other nations. The sensitive period for the development of personality's national identity is the young age. The basic social factors of the development of positive national identity of student's youth are the specifics of their professional education in higher educational institutions and students' interactions with important representatives of different nation (their own and other). The leading psychological factors of this process are their positive attitude